

בס"ד, ג' בסיון תש"פ
26 במאי 2020
תיק מס' 79051

פסק דין משלים

לבין :
חברת יזמות בנייה
- הנתבעת

בעניין שבין :
רוכשי דירות ע"י עו"ד
- התובעים

א. רקע

פסק הדין דלהלן מהווה השלמה לפסק הדין שניתן ביום ט"ו בשבט תש"פ, אשר קבע (בסעיף ט) שיש להטיל על הנתבעת את האחריות לנזק שנגרם למכשירי החשמל של התובעים. על מנת שיהיה ניתן להעריך את גובה הנזק, ביקש בית הדין מהתובעים אסמכתאות והערכה חיצונית לנזק שנגרם. בבית הדין התקבלו תגובות מהתובעים והנתבעת.

ב. נזקי המכשירים - מקורות החיוב

קודם שנעסוק בהגדרה כיצד לאמוד את הנזק, נפרט את הנימוקים לחיוב הנתבעת בנזקי המכשירים.

1. חיוב מטעם מזיק

אף שמכשירי החשמל ניזוקו בפועל על ידי שימוש התובעים, הוחלט להטיל את האחריות על הנתבעת, מאחר ויש לחשמלאי שהעסיקה הנתבעת אחריות עקיפה לנזק. בהגדרת חיובי נזק עקיף, מבחינה ההלכה בין נזק "גרמא" שלגביו אין לחייב את המזיק בדיני אדם, לבין נזק "גרמי" שלגביו ההלכה מחייבת את המזיק בתשלום. בהבחנה בין שני סוגי הנזק נאמרו מספר הגדרות בראשונים ובאחרונים. בנדוננו, מאחר ומדובר בנזק שנגרם כתוצאה מהיסמכות על פעילותו של בעל מקצוע המקבל שכר על עבודתו, יש להגדיר את הנזק כ"גרמי", על פי פסיקת השו"ע (ח"מ סי' שו,ו):

המראה דינר לשולחני, ואמר לו: יפה הוא, ונמצא רע, אם בשכר ראהו, חייב לשלם אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד...והוא שיאמר לשולחני: עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראים שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים.

עולה מפסיקתו, שהאחריות לנזק שנגרם כתוצאה מחוות דעתו של השולחני תמורת שכר, מוטלת על השולחני.

על דברי השו"ע שצריך לומר "עליך אני סומך" כתב הנתביבות (שם, סק"א):

עליך אני סומך. ונראה דדין זה הוא רק ברואה בחנם, אבל בשכר ודאי חייב אפילו בלא אמר לו, וזה פשוט.

בנדוננו, אין ספק שהתובעים סמכו על החשמלאי העושה מלאכתו בשכר, ובסיום התיקון הניחו כדבר המובן מאיליו שמערכת החשמל תקינה, ועל כן, החשמלאי נושא באחריות.

2. חיוב מטעם קבלת אחריות לתיקון

סיבה נוספת לחיוב: החשמלאי שנשלח מטעם הנתבעת לתקן את מערכת החשמל בבית התובעים, פעל במסגרת אחריות הנתבעת לתקינות מערכת החשמל, עליה התחייבה בחוזה המכר. מטעם זה יש להטיל עליה את האחריות לנזקים שנבעו מפעילות זו. להלן מקור לכך. הגמ' (גיטין עג, א) דנה באחריות פועלים שקיבלו אחריות לנזקי אונס:

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע זבן שומשמי אגידא דנהר מלכא, אגור מלחי לעבורינהו, קבילו עליהו כל אונסא דמתיליד, לסוף איסתכר נהר מלכא, אמרו להו: אגורו חמרי אפקעינהו ניהלן, דהא קבילתו עלייכו כל אונסא דמתיליד; אתו לקמיה דרבא, אמר להו: קאקי חיורי משלחי גלימי דאינשי, אונסא דלא שכיח הוא.

במקרה הנידון בגמרא הייתה קבלת אחריות מפורשת של הפועלים לכל הנזקים העלולים להתרחש, למעט נזקים שנגרמו מאונס שלא שכיח. מפסיקת הרמב"ם (מכירה פ"ט, ה-ו) בדיני מכר בעקבות גמרא זו, נראה שהיקף האחריות יקבע על פי אומדן דעתו של המתנה, גם כלפי נזקים שלא התחייב עליהם באופן מפורש. זו לשונו:

המוכר קרקע לחבירו והתנה עמו שכל אונס שיוולד בקרקע זה יהיה חייב לשלם, אפילו בא עכו"ם וגזלה מחמת המוכר חייב לשלם... והוא הדין לכל תנאי ממון שאומדין דעת המתנה...

דין זה הועתק לשו"ע (ח"מ רכה, ג).

בימינו מקובל שבעל מלאכה הפועל בשכר ובמסגרת אחריות, נושא באחריות לנזקים ישירים שנגרמו מפעילותו. כך גם בנדוננו, מסתבר לחייב מכוח אחריות זו את הנתבעת.

ג. המדד לאמזן שיעור הנזק

על פי חוות דעת שהגישו התובעים, הנזק למכשירים נגרם מכך שהמתח במערכת החשמל היה גבוה בהרבה מהמתח שהיה אמור להיות, וכתוצאה מכך נשרפו המכשירים.

הנחת היסוד של התובעים, ואף של מר ח' (להלן "המומחה"), אשר הוזמן על ידי התובעים לאתר את התקלה בביתם, הייתה שלא ניתן היה לתקן את המכשירים ולפיכך על הנתבעת לשלם את מחיר עלותם.

התובעים הגישו לבית הדין הערכת מחיר של המכשירים שנכתבה על ידי המומחה, העוסק בתיקון ובמכירת מכשירים מסוג המכשירים האמורים. בחוות דעתו כתב המומחה שמכונת הכביסה המיוצרת על ידי חברת מייתג, שם הדגם: אטלנטיס, מחירה: 4000 ₪. ומייבש הכביסה מחברת ווירפול, מחירו: 2000 ₪. סך התביעה: 6000 ₪.

על מנת לחסוך מהצדדים את העלות של חוות דעת מקצועית לגבי מחיר המכשירים, בית הדין ביקש וקיבל את הסכמת הצדדים לקבל חוות דעת בלתי רשמיות ממספר אנשי מקצוע העוסקים

בתיקון ומכירת מכשירים אלו. בעקבות שיחות שקיים בית הדין עם שלושה בעלי מקצוע, שניים מהם עוסקים בתיקון ומכירת מכשירים מהדגמים שהוזכרו, הועלתה שאלה על ידם, האם לא ניתן היה לתקן את המכשירים. הובהר לנציג בית הדין שהמתח הגבוה בחשמל שהשבית את פעילות המכונות לא בהכרח גרם להן נזק שלא ניתן לתקנו בעלות סבירה.

לאור נתון זה, בית הדין שאל את התובעים האם נעשה ניסיון לתקן את המכשירים, והתובעים הפנו את בית הדין לדבר עם המומחה. בית הדין קיבל את הסכמת הנתבעת לדבר עימו, ושיחת הטלפון שהתקיימה עימו הוקלטה ונשלחה לתגובת הצדדים.

מהדיבור עימו עלה שהוא עצמו לא זיהה מה הייתה התקלה במכשירים והוא הזמין את מר ש' (להלן "הטכנאי") שהוא טכנאי מכונות כביסה ומייבשים. בשיחה שקיים נציג בית הדין עם הטכנאי, אשר הוקלטה ונשלחה לצדדים, התברר שהטכנאי הוא אשר זיהה שקלקול המכשירים היה כתוצאה מהמתח הגבוה במערכת החשמל. אך, לדבריו הוא לא עשה ניסיון לתקנם.

מדבריו עלה, שסביר להניח שניתן היה לתקן את המכשירים כיון שעל דרך הכלל, כניסת חשמל במתח גבוה אינה מגיעה לקלקול המנוע, אלא גורמת נזק לכרטיס האלקטרוני במכשירים. עלות ממוצעת של כרטיסים אלו היא בין 800 ל-1000 ₪.

נתון חשוב נוסף עלה ממה ששמע נציג בית הדין מפיהם של מספר בעלי מקצוע ובכללם גם המומחה עצמו, שמחיר הדגם הספציפי של מכונת הכביסה אטלנטיס נמוך מאד, מאחר ואורך חייו של מכשיר זה הוא בין 15 ל-16 שנה ולאור זאת שמכונת הכביסה של התובעים הייתה משנת 2004, הרי שצפוי היה שהיא לא הייתה מאריכה ימים. לדברי אחד מהטכנאים שתחום עיסוקו הוא במכונות מדגם מייטג, אין מחיר לדגם זה, מאחר ואין לו קונים. על ידי טכנאים אחרים הוערך מכשיר זה במחיר גבוה יותר, אך נמוך בהרבה מ-4000 ₪.

מהאמור עד כה עלה, כי מחד גיסא, עלה ספק האם ניתן היה לתקן את המכשירים. ספק זה לא ניתן להכרעה, כיון שהטכנאי לא ניסה לתקנם. ברם, לדבריו סביר להניח שניתן היה לתקנם בעלות של 800-1000 ₪. מאידך גיסא, לגבי מכונת הכביסה, יתכן כי שוויה נמוך מסכום זה עד כדי שאין לה שווי.

ויש לברר האם לקבוע כי עלות הפיצוי הוא לפי שווי המכונה או לפי מחיר תיקונה.

כיצד לאמוד שיעור הנזק-דיון עקרוני

השאלה שעלתה מזמנת דיון עקרוני, מהו הפרמטר על פיו יש לקבוע בדיני נזיקין את שיעור הנזק. בנידון זה יש שתי גישות. גישה אחת, נתבארה על ידי הרב אברהם שיינפלד (בספר חוק לישראל-נזיקין עמ' 194-196):

לפי ההלכה, נעשית שומת הנזק לפי שעת הנזק בלא להתחשב בשינויים שחלו אחר כך בגלל יוקר וזול. בדרך כלל, גם אין מעריכים את הנזק לפי הוצאות תיקון החפץ, אלא לפי ערכו להימכר בשוק באותו מקום ובאותו זמן לפני המעשה ולאחריו, וההפרש הוא שיעור הפיצויים. נמצא שההלכה אינה מתיימרת להשיב את המצב לקדמותו על ידי תשלום כספי. אדרבא, יש שהערכת הנזק נעשית בדרך שהיא קולא למזיק.

לגישה זו, אין דרישה מהניזק להשיב את המצב לקדמותו אלא לפצות על הפחת שנגרם בשעת הנזק. ומשמעו, שיש להעריך את שווי החפץ קודם שניזק ושווי לאחר הנזק, ועל המזיק לשלם את ההפרש.

כנגד גישה זו טען הרב יהונתן בלס (תחומין יג, עמ' 389):

הגדרת הנזק, כשהנכס הניזוק לא עמד למכירה, כירידה במחירו אילו עמד למכירה, היא נטולת הגיון, ואף תוצאותיה אינן סבירות. צמצום חיובו של המזיק בדרך זו היה פוטר אותו מתשלום כשהזיק נכס שאף בטרם הוזק לא היה לו ביקוש, כגון משקפיו של הניזק או בגדיו המשומשים. כמו כן, המזיק היה פטור מפיצוי הניזק על נזק שלא הוריד את שווי של הנכס הניזוק, גם, אם להחזרת המצב לקדמותו, על הניזק להוציא הוצאות לתיקון הנזק. לדוגמה, מזיק ששרט את קיר ביתו של חברו, ולא ירד מחיר הבית בעקבות השריטה, היה פטור מתשלום. קביעות אלו אינן מתקבלות על הדעת "דלא מצינו, לא במקרא, ולא במשנה, ולא בתלמוד, מזיק ממון חברו והיזק ניכר שייפטר" (אור-זרוע ב"מ פ"ו סוף סי' רסב).

על כן לדעתו, העקרון על פיו יש לשום נזק, שונה (שם, עמ' 395):

על המזיק להשלים לניזק את הפסדו כשאינו ביכולתו להחזיר, באופן פיזי, את המצב לקדמותו. חיובו הבסיסי של המזיק הוא להשיב את חפצו של הניזק. לעיתים שוויו של חפץ זה נאמד לפי שער המכירה שלו בשוק. אך לא תמיד. שער זה הוא כלי למדידת גודל הפסדו של הניזק והוא אינו כלול בעצם הגדרתו של הנזק. שער זה מכריע רק באותם מקרים בהם החפץ עמד למכירה. אם הוא עמד לשימוש של הניזק, על המזיק לשלם, לא את הסכום שהיה הניזק מקבל אילו מכר את החפץ, אלא את הכסף שהיה צריך להוציא כדי לרכוש תחליף.

על פי גישה זו, על המזיק להחזיר את המצב לקדמותו. לפיכך, באופן שהחפץ הניזוק לא עמד למכירה אלא לשימוש, שומת הנזק אינה על פי המחיר שהיו משלמים עליו בשוק אלא על פי המחיר שנדרש הניזק לשלם כדי לרכוש חפץ הדומה לחפץ שניזק.

על פי הגישה הראשונה, שיעור הפיצוי הוא לפי המחיר שהם היו נמכרים בשעת הנזק. ואילו לגישה השנייה הפיצוי הוא בהתאם למחיר שיידרש מהניזק לקנות מוצרים הדומים למוצרים שניזוקו, כיום. נראה שבית הדין יעדיף לאמץ את הגישה השנייה, משום שהעיון הסוגייתי נוטה לטובתה¹. לנדוננו, נראה כי ניתן להשיב את המצב לקדמותו רק על ידי תיקון המכשירים. מאחר ויתכן שבמחיר העלות של מכונת הכביסה לא יוכלו התובעים לקנות מכונת כביסה כפי שהייתה להם. **מהאמור יש לקבוע כי הפרמטר לקביעת המחיר יהיה מחיר התיקון שלהם.**

מסקנה: מחמת הספק בית הדין יכריע על פי הכלל המוציא מחבירו עליו הראיה, ומאחר ואין ביכולת התובעים להוכיח שלא ניתן היה לתקן המכשירים, הרי שבית הדין יחייב את הנתבעת

¹ יצויין שכפי הנראה, גישת החוק בנידון זה תואמת לגישה זו, ראו בנידון זה, 'חוק לישראל-ניזקיין' הרב אברהם שיינפלד, עמ' 295.

בעלות המיינמלית של תיקון המכשירים. בקביעת הסכומים, בית הדין ישתמש בסמכותו לפסוק על פשרה הקרובה לדין.
ולסיכום, על הנתבעת לשלם לתובעים סך: 800 ₪ עלות התיקון עבור כל מכשיר ובסך הכל: 1600 ₪.

ד. מסקנות

1. על הנתבעת לשלם לתובעים סך: 1600 ₪ דמי תיקון המכשירים תוך 35 יום מהתאריך הנקוב על פסק זה.
2. אין תוספת חיוב הוצאות משפט בגין פסק הדין המשלים.
3. ניתן לערער על פסק הדין תוך 30 יום מהתאריך הנקוב על פסק זה.

פסק הדין ניתן ביום ג' סיון תש"ף 26 במאי 2020

בזאת באנו על החתום

הרב רועי משיח

הרב ציון כהן, אב"ד

הרב דניאל לונצר